TERMENI NEOLOGICI ÎN METALIMBAJUL ECONOMIC AL LIMBII RUSE

Mădălina Florescu-Ciobotaru
Bucureşti

"Язык, действительно подобен рамке для картиы мира;
но если картина не взлзает в рамку, меняют рамку,
не картину."
А. А. Леонтьев

Limba este creaţia capitală a umanităţii, fiind una dintre cele mai spectaculoase invenţii ale minţii omeneşti, capabilă să păstreze memoria trecutului şi să înregistreze treptat nemărginirea lumii trăită cu fiecare clipă, pe măsură ce se avansează pe spirala timpului. Limba este lichidul vital care face să circule un flux gigantic de informaţii exprimate sub formă de cuvinte, o parte a acestora având un caracter trecător, iar o alta rămânând în limbă o perioadă de timp nedeterminată. Aşa cum bine a fost subliniat de către numeroşi lingvişti, limba se află în legătură directă cu comunitatea care o utilizează, prin calitatea ei de mijloc de comunicare şi, ca atare, reflectă schimbările sociale, dar nu direct, ci prin urmările lor în modul de a gândi al vorbitorilor şi în conformitate cu legile ei proprii. Studiind limba unei epoci, putem reconstitui realitatea unor vremuri demult apuse şi, prin urmare, vom fi capabili să înţelegem modul de a gândi al oamenilor din trecut. Deoarece zugrăveşte realitatea care este în continuă mişcare, fixarea limbii în anumite tipare pentru perioade mari de timp nu este posibilă. Deşi la prima vedere pare a fi conservativă, şi aceasta din cauza caracterului normativ imprimat de sintaxă şi morfologie, limba este un receptor fin a tot ceea ce se întâmplă în societate, reflectând în mod specific schimbările din toate domeniile activităţii umane.

Segmentul limbii cel mai supus modificărilor este lexicul, fiind extrem de mobil şi de sensibil la toate schimbările din societate, în prezent, în opinia a numeroşi lingvişti, la nivelul lexicului având loc un puternic proces de înnoire. Acest fapt nu se petrece întâmplător. În perioadele de stabilitate istorică şi socială, procesele de dezvoltare lingvistică se desfăşoară în mod treptat, moderat, iar schimbările de limbă au loc numai în mod sporadic, fără a afecta componentele sistemului. În

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

perioadele de convulsii sociale şi de revoluţii istorice, procesele de dezvoltare lingvistică devin mai active. Intensificarea modificărilor la nivelul limbii conduce la apariţia următorului fenomen: într-un anumit interval de timp, se produce un număr prea mare de schimbări care nu pot fi adaptate în totalitate în sistemul lexical existent şi, de aici, i impresia de haos şi nestabilitate. Se pare că noutatea "va topi" limba naţională, făcând să nu-i mai fie vizibile graniţele şi ameninţându-i integritatea. Trecutul ne oferă asemenea situaţii spre a fi studiate; de exemplu aşa s-a întâmplat în limba rusă la începutul secolului al XVIII-a, în epoca lui Petru I, după Revoluţia din 1917 şi astfel de fenomene pot fi observate chiar în prezent. După căderea blocului socialist, în ultimii aproximativ 15 ani, omenirea aflată în căutarea unei noi identităţi, a avut de parcurs o altă etapă de cotitură din istoria sa, care nu putut să nu-şi lase amprenta şi asupra limbii.

Limba poate fi comparată cu un organism viu: unele cuvinte mor, în locul lor se nasc altele.

Realizările lumii contemporane din diverse domenii de activitate au dus la o adevărată explozie informaţională şi am adăuga şi terminologică; cum bine se ştie, în diversele limbi ale lumii, 90% din numărul noilor cuvinte sunt termeni tehnici şi ştiinţifici, utilizaţi în cadrul a peste 1 000 de ramuri sau subramuri ale activităţii umane apărute în ultima vreme. Numărul noţiunilor cu care se operează în respectivele domenii de activitate este estimat la aproximativ 50 de milioane, iar în condiţiile dezvoltării actuale a ştiinţei şi tehnicii, numărul obiectelor şi noţiunilor ştiinţifice create anual şi care necesită în mod firesc o denumire exactă oscilează între 4 000 şi 10 000.

Dacă într-o anumită limbă există nevoia unor noi termeni pentru exprimarea unor concepte sau noţiuni noi, se vor căuta soluţii pentru crearea de noi complexe sonore, fie prin adoptarea şi/sau adaptarea unor termeni internaţionali, dacă există, fie prin crearea de termeni prin mijloace interne ale limbii respective. Este evident că politica în domeniul terminologic trebuie să corespundă politicii lingvistice generale a statului respectiv. Astfel, într-o comunitate în care anglofobia este considerabilă, cum este cazul ţărilor francofone, apelul la termenul anglo-american este preferabil să fie evitat.

Supunându-se legilor limbii, terminologia îşi îmbogăţeşte corpusul de termeni pe două căi fundamentale, şi anume: una externă, care constă în împrumuturi din alte limbi şi alta internă, prin care noile unităţi lexicale rezultă din îmbinarea unor elemente deja existente în limbă.

În lingvistica franceză, se foloseşte termenul de *neologie* pentru a desemna toate procedeele de îmbogăţire a vocabularului, atât externe, cât şi interne, deopotrivă cu cuvinte şi sensuri noi.

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

Filologul român Vasile Robu aprecia: "Termenul *neologism* (cuvânt nou) cunoaşte două accepţii: în sens larg, este *neologism* orice cuvânt nou, împrumutat sau creat prin mijloace interne; în sens restrâns, numai cuvântul străin, împrumutat la o dată nu prea îndepărtată, se numeşte *neologism*."[1] Prin urmare, vor fi considerate neologisme cuvintele împrumutate în perioada de timp acoperită de conceptul *limbă contemporană* şi despre care vorbitorii au conştiinţa că sunt cuvinte noi. Neologism este cuvântul care prezintă noutate pentru limba care-l împrumută, nu şi pentru limba din care este luat, deşi, în general, şi acolo are uneori caracter neologic. În limba rusă există cuvinte mai vechi, împrumutate înainte de Revoluţia din 1917, au avut la început un regim asemănător cu al neologismelor, pe care însă, datorită uzajului, l-au pierdut (de exemlu: *агент, баланс, банк, биржа, бухгалтерия, бюджет, валюта, вексель, депозит, маклер, рабат, рента, такса, тариф, фрахт, штраф, ярмарка* şi multe altele). Aceasta înseamnă că un cuvânt împrumutat este neologism atâta timp cât este considerat de vorbitori ca noutate, iar caracterul neologic al cuvintelor cunoaşte diferite grade, dacă privim lucrurile de pe poziţiile evoluţiei limbii. La stabilirea acestei gradaţii trebuie avut în vedere criteriul timpului şi al frecvenţei. Cu cât un împrumut se învecheşte şi are circulaţie largă, cu atât se pierde aspectul său de inovaţie.

Subliniem că cea de-a doua cale fundamentală de îmbogăţire a materialului terminologic însumează, un întreg ansamblu de procedee interne, care au legătură atât cu vocabularul, cât şi cu morfologia şi care sunt studiate în cadrul unui vast capitol al lingvisticii cunoscut sub numele de formarea cuvintelor.

În prezentul studiu, atenţia noastră se va concentra asupra împrumuturilor lexicale din alte limbi care au avut loc relativ recent, acest fenomen deţinând un loc bine stabilit printre procesele legate de completarea materialului din terminologia economică a limbii ruse.

Cum bine remarca un lingvist străin[2], deşi foarte înrădăcinat în lingvistică, termenul *împrumut* nu este tocmai potrivit, întrucât "împrumutul" se face fără ştirbirea limbii "donatoare" şi fără restituire din parte limbii influenţate sau "receptoare".

Cu această precizare, se poate considera că împrumutul lexical în vocabularul unei limbi este inovaţia de provenienţă externă care constă în cuvinte şi expresii luate de-a gata dintr-o limbă străină şi adăugate fondului lexical existent.

Lingvistul rus S. V. Griniov afirma: "În prima etapă de dezvoltare a terminologiei oricărui domeniu, principalul mod de creare a termenilor este împrumutul".[3] Deşi împrumutul de termeni din alte limbi reprezintă unul dintre mijloacele principale de formare şi completare a vocabularelor specializate, această problemă în cadrul terminologii nu se bucură de o concentrare sporită din partea

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

cercetătorilor. Lipsa de atenţie faţă de mijlocele de îmbogăţire externe ale lexicului terminologic se poate explica prin faptul că procesul de împrumut al termenilor se deosebeşte într-o foarte mică măsură de împrumutul de cuvinte care are loc la nivelul limbii literare, acestă problemă fiind clarificată la nivelul limbii în general. Aşa cum am arătat mai sus, majoritatea covârşitoare a cuvintelor nou apărute în limbă aparţin limbajului tehnico-ştiinţific, existând cazuri în care inovaţiile de vocabular sunt determinate de apariţia unui câmp semantic nou, determinat, la rândul său, de aspcte noi, inexistente până la acel moment în realitea extralingvistică dată. Este tocmai cazul terminologiei tehnice şi ştiinţifice create în zilele noastre ca răspuns la cerinţele revoluţiei tehnico-ştiinţifice din ţările avansate şi care alimentează tot mai mult lexicul special, informaica fiind cel mai bun exemplu în acest sens.

Împrumutul lexical se numără printe cele mai disputate din lexicologie, în prezent în operele diverşilor lingvişti putând fi înâlnite puncte de vedere contrare. Unii cercetători consideră creşterea numărului termenilor împrumutaţi ca pe un fenomen anormal, care poluează limba şi care împiedică dezvoltarea mijloacelor limbii interne de formare a cuvintelor. Alţii consideră că împrumuturile lărgesc componenţa vocabularului şi nu numai că nu frânează dezvoltarea limbii, dar conduc şi la desăvârşirea mijloacelor specifice limbii care împrumută. Acest fapt se manifestă prin formarea de noi cuvinte utilizând elemene străine, prin apariţia unor noi mijloace de formare a cuvitelor, specifice limbii din care se împrumută şi nu în ultimul rând prin activizarea unor mijloace interne neproductive de formare a cuvintelor. Aşadar, părerea generală din literatura contemporană de specialitate înclină a considera că împrumuturile lexicale nu au drept rezultat "stricarea" limbii, şi numai utilizarea exagerată a acestora poate avea un rezultat negativ.

În ceea ce priveşte perioada actuală, cercetătorul rus L. P. Krîsin aprecia că " unul dintre cele mai active şi vizibile procese care au loc în limba rusă contemporane este activizarea utilizării cuvintelor străine".[4]

În prezent în limba rusă, alături de împrumutul de noi cuvinte din alte limbi se observă un proces de reactualizare şi de reîntoarcere în activ a unor cuvinte de origine străină îndepărtate din uzul general în perioada comunistă, deoarece noţiunile exprimate de acestea erau considerate că aparţin lumii capitaliste. Aceste cuvinte existau la periferia limbii, ca istorisme, în lucrările de specialitate care descriau realităţile acelei epoci. Reîntoarse în limbă la o distanţă mai mare de o jumătate de secol, ele vor avea încă pentru majoritatea vorbitorilor elemente de noutate, în conştiinţa acestora fiind receptate ca neologisme. Cum este şi firesc, împrumuturile mai vechi au suferit un proces de evoluţie semantică, multe dintre acestea, odată cu reactualizarea în limbă şi-au sporit numărul de sensuri, acest fapt constituind şi dovada largii receptări de care se bucură în rândul vorbitorilor.

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

De exempu, *Толковый словарь живого великорусского языка* al lui Vladimir Dali, apărut în anul 1866, înregistrează cuvântul *фирма* cu următoarea explicaţie: "*[нем. Firma, из итал.], имя торговаго дома; Домъ открытъ подъ фирмою: Перовъ съ сыновьями".* În *Словарь русского языка*, al lui S. I. Ojegov apărut în anul 1949, acelaşi cuvânt este explicat prin: "*1.Торговое или промышленное преприятие, производственное объединение. Крупная ф. Торговая ф. Иностранная ф. 2. перен. Внешний вид, прикрытие, прелог для чего-н. (устарелое). Его сочуствие-только ф. 3. Модная одежда (собирательное, просторечное). ◊ Под фирмой чего-н. Секрет фирмы."*

În *Толковый словарь русского языка XX в. ◊ Языковые измнения*, apărut în anul 1998 sub redacţia cercetătoarei G. N. Skliarevskaia apar noi îmbinări de cuvinte pornind de la *фирма: брокерская ф., туристическая ф., посредническая ф., ф.-риэлтор, ф.-спонсор*.

De asemenea, o altă dovadă a încetăţenirii cuvântului *фирма* în limbă o constitue faptul că serveşte ca bază de derivare pentru formarea de noi cuvinte: *фирмач, фирменный*.

Alţi termeni din metalimbajul economic, înregistraţi în *Толковый словарь русского языка XX в. ◊ Языковые измнения* ca reactualizări sunt:

акция, арбитраж, аренда, аукцион, баланс, банк, банкрот, банкротство, бартер, бизнес, бизнесмен, биржа, брокер, бюджет, валюта, вексель, гарантия, девальвация, демпинг, депозит, дестабилизация, дефицит, дефляция, дивиденд, дотация, инвестор, инвестиция, инспекция, инфляция, инфраструктура, ипотека, кампания, капитал, капитализация, квота, клиент, код, коммерция, компания, компенсация, конкурент, консорциум, контора, контракт, коррупция, кредит, кризис, купон, купюра, курс, легализация, лидер, лицнзия, лобби, магнат, мандат, монополизпция, облигация, операция, офис, пакет, паритет, пирамида, полис, презентация, прзидент, претендент, приватизация, приоритет, резерв, реклама, ресурс, реформа, санация, санкция, сектор, сертификат, система, ситуация, спекуляция, стабилизация, субаренда, талон, тариф, терапия, финансирование, финансы, фирма, фонд, шеф.

În mod tradiţional, condiţia principală de realizare a împrumuturilor cuvintelor străine a fost considerată prezenţa contactului direct dintre limba-receptor şi limba-susă, prin urmare datorită fenomenului de bilingvism, manifestat la nivelul vorbitorilor. Totuşi, bilingvismul, această primă premisă de realizare a împrumutului, nu trebuie să fie înţeles numai ca rezultat al contactului teritorial dintre două popoare vecine, mai ales dacă avem în vedere că în etapa actuală din evoluţia limbii, împrumutul se realizează pe cale scrisă. Aceste noi forme ale activităţii de

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

comunicare, precum lectura, traducerea şi comentarea presei străine, a literaturii ştiinţifice şi publicistice de specialitate, participarea la conferinţe internaţionale, congrese, simpozioane, schimbul de informaţii în procesul de elaborare a unor proiecte economice, ştiinţifice şi tehnice comune, creează un teren favorabil pentru împrumuturile lexicale şi terminologice din afară. Dar aceasta constituie numai o anumită faţetă a problemei. Împrumutul este condiţionat şi de disponibilitatea societăţii care foloseşte limba respectivă de a accepta cuvinte de provenienţă străină pentru realizarea comunicării; dacă această cerinţă nu este îndeplinită, atunci împrumutul potenţial poate rămâne o perioadă mai mică sau mai mare apanajul unui cerc restrâns de persoane (de exemplu al diplomaţilor, oamenilor de ştiinţă, traducătorilor etc.). Mai mult chiar, societatea, reprezentată de păturile cele mai influente, în virtutea unor cauze de natură socială, politică sau ideologică poate avea o atitudine negativă faţă de fenomenele de împrumut, iar prin eforturi conştiente şi bine direcţionate poate înlătura din practica vorbirii o parte din cuvintele străine.

Astfel, la sfârşitul anilor ’40 ai secolului trecut, în contextul luptei împotriva “aservirii faţă de Vest”, în limba rusă nu au mai fost acceptate noi împrumuturi lexicale şi au fost eliminate din uz multe dintre cuvintele străine deja încetăţenite. Elementele lexicale din afară erau asociate cu ideea de nepatriotism şi chiar de trădare de ţară. La începutul anilor ’60, atitudinea faţă de cuvintele străine s-a schimbat, devenind mai tolerantă. La sfârşitul anilor ’80 şi începutul anilor ’90, au apărut noi condiţii economice, politice, culturale, care au determinat o deschidere a societăţii ruseşti faţă de lexicul specializat de proveninţă străină, care fusese larg folosit înainte de octombrie 1917. Masele largi au devenit conştiente că Rusia este o ţară ce aparţie lumii civilizate; au început să circule tendinţe integrative, de sincronizare cu valorile universale, contrar poziţiilor vehiculate de sistemul totalitar în care se sublinia mereu antagonismul Est-Vest, opoziţia dintre societatea şi modul de viaţă sovietic pe de o parte şi lumea capitalistă şi existenţa burgheză, pe de alta; au fost reconsiderate valorile sociale, s-a diminuat accentul pus pe priorităţile de clasă şi de partid, în favoarea celor general umane, şi, în sfârşit, s-a promovat deschiderea către Apus în plan economic, comercial, cultural, ştiinţific, sportiv, de reorganizare a vieţii civile etc.

Toate aceste schimbări de ordin social de la începutul anilor ’90 au constituit premisele care au favorizat multiplele schimbări ce au avut loc în limbă, dar mai ales la nivelul vocabularului prin numărul mare de cuvinte de origine străină care s-au instalat în vorbire. Aceste schimbări pot fi ilustrate în mod evident utilizând exemple concludente din metalimbajul economic, unde numeroşi termeni străini, pătrunşi în

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

ultima perioadă circulă alături de cuvintele ruseşti deja existente, având drept rezultat apariţia dubletelor sinonimice.

Exemple:

дело- *акция*	предпринимаель- *бизисмен*	
меценат- *спонсор*	предпринимаельсво- *бизнис*	
ссуда- *кредит*	свидетельство- *полис*	
маклер- *брокер*	предложеие- *оферта*	
договор- *контракт*	бухгалер-ревизор- *аудитор*	
вкладчик *инвестор*	имущественный наём *ареда*	
должник *дебитор*	задаток *аванс*	

Dintre toate limbajele de specialitate, terminologia economică este cea mai apropiată de vocabularul fondului principal lexical, comerţul şi afacerile fiind printre cele mai răspândite ocupaţii din viaţa socială, suportând influenţele limbajului comun. Numeroşi termeni economici sunt utilizaţi în presă, la radio şi la televiziune, pătrunzând în vocabularul de zi cu zi al simplului vorbitor. Din acest motiv, cauzele care determină apariţia fenomenului de împrumut la nivelul limbii în general pot fi identifcate şi la nivelul metalimbajului economic.

După ce am trecut în revistă condiţiile şi premisele care au favorizat pătrunderea tremenilor de origine străină în limba rusă, vom prezenta cauzele şi factorii care generează acest fenomen atât de activ la nivelul limbii contemporane în general.

1. Necesitatea de a realiza nominaţia unor noi noţiuni şi fenomene îşi face simţită prezenţa în primul rând. Trecerea de la o economie totalitară la economia de piaţă a condus la apariţia unor noi realităţi, care necesitau propriile forme de

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

exprimare, menite să realizeze o delimitare clară faţă de vechea structură; de exemplu: *банкомат, диспач, кард, клиринг, лизинг, либерализация, ноу-хау, оффшор, факторинг, фьючерс, холдинг.*

2. Tendinţa de a reda semnificantul şi semnificatul printr-o singură unitate lexicală este o altă cauză. Dacă obiectul de referinţă reprezintă un întreg sau este perceput de vorbitori ca un întreg, atunci comunitatea lingvistică respectivă tinde să îl exprime printr-un singur cuvânt, înlocuind astfel sintagma sau forma descriptivă care exista în limbă; în acest mod au apărut în limba rusă cuvintele: *аренда [pol. arenda, lat. arrendare]* pentru *"наём помещения, земельной площади и т. п. во временное пользование"; лизинг [engl. leasing]* pentru *"сдача в долгосрочную аренду машин, оборудования, средств трарспорта, помещей"; ноу-хау[engl. know-how]* pentru *"технологическая идея, изобретение и т. п., которое при минимуме затрат дают максимальный практичесий эффект", сейф -" несгоряемый шкаф"*. Alte exemple: *аваль - вексельное поручительство, арбитр - третейский судья, демпинг - бросовый экспорт, кураж - брокерское вознаграждение, ваучер - приватизационный чек, контрофрта - встречное предложение, тратта - переводный вексель, индоссамент - передаточная надпись.*

3. Necesitatea de a delimita diverse aspecte ce alcătuiesc sfera semantică a unei noţiuni sau cazurile particulare în care apariţia unei noţiuni devine tipică pentru un anumit context. Împrumuturile generate de această cauză sunt numeroase, mai ales în limbajele de specialitate. De exemplu, termenul recent împrumutat *аудитор* a fost introdus pe lângă mai vechiul *ревизор* pentru că acesta este specializat pentru un anume tip de activitate de verificare, şi anume pentru controlul financiar al firmelor şi companiilor. *Ваучер,* spre deosebire de o simplă hârtie de valoare *(ценная бумага),* reprezintă un document emis de către stat şi care dă dreptul cetăţenilor de a achiziţiona acţiuni şi proprietăţi ale întreprinderilor din proprietatea statului, aflate în proces de privatizare. *Гешефт [germ. Geschäft]* spre deosebire de *бизнес,* are în structura sa semantică o componentă negativă.

4. Apar cauze şi factori de natură psiho-socială. Cuvântul împrumutat este receptat de vorbitorii unei limbi sau de o parte a acestora ca fiind mai preţios, mai "savant" sau că "sună" mai bine în raport cu cuvintele proprii. Se poate vorbi aşadar de anumite particularităţi ale cuvântului străin nu numai la nivelul limbii, dar şi în conştiinţa vorbitorilor: în primul rând cuvântul străin are un caracter livresc, este legat de cultura scrisă, de stilul literar al limbii. În al doilea rând, datorită provenienţei străine, a lipsei de transparenţă a acestuia, sensul lui pentru mulţi dintre vorbitori se prezintă deseori ca fiind încifrat, de neînţeles; în acelaşi timp, această netransparenţă poate trece drept o marcă a unui limbaj erudit, care nu este accesibil tuturor şi de

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

aceea o vorbire presărată cu cuvinte străine deseori este apreciată ca fiind una de elită. Nu în ultimul rând, datorită înlăturării barierelor politice care au divizat lumea, procesul de activizare a utilizării unor cuvinte de provenienţă străină în limbă poate fi interpretat şi din perspectiva tendinţelor de globalizare, a afirmării unui nou set de valori umane universale, iar preferinţa vorbitorului pentru cuvântul străin poate fi tradusă prin faptul că acesta şi-a asumat rolul în noua lume, aderând la valorile ei.

Marele prestigiu social de care se bucură cuvintele străine în limba care le împrumută generează uneori fenomenul cunoscut sub numele de înnobilare semantică; cuvântul care în limba de împrumut denumeşte un obiect comun, în limba care împrumută se aplică unui obiect cu o însemnătate mai mare. Astfel cuvântul *boutique* în limba franceză înseamnă "*magazin mic, prăvălioară",* fiind împrumutat în limba rusă dobândeşte sensul de "*magazin în care se vinde îmbrăcăminte modernă";* acelaşi lucru se întâmplă cu anglicismul *shop*; în limba rusă denumirea de *шоп* este aplicată nu oricărui magazin, şi numai în acela în care se comercializează produse de lux.

În exemplificările date mai sus atrage atenţia faptul că multe dintre aceste cauze acţionează împreună, ca un complex, fiind legate de diferite tipuri de relaţii de intercondiţionare. Totuşi şi în aceste situaţii un anume factor se dovedeşte a fi principal, ceea ce ne-a permis să efectuăm clasificarea prezentată mai sus.

În perioada instalării împrumutului străin în limbă, deseori au loc situaţii în care cuvântul sau termenul respectiv este explicat sau chiar tradus.

Ziarul rusesc *Советская Россия* din 21. 02. 1988 simte nevoia să explice termenul *акцепт:* "*Акцепт - это подверждение предприятия-потребителя о получении им заказанной продукции. Акцептовано - значит пинято, пинято значит оплачено".*

Aşa cum am arătat, împrumutul lexical constituie unul dintre principalele mijloace de formare a terminologiei economice din limba rusă, în corpusul de termeni utilizaţi în domeniul economic existând numeroşi termeni de origine franceză, germană, engleză, italiană, spaniolă, etc.

Cele mai vechi împrumuturi pot fi considerate a fi termenii preluaţi din limbile clasice, greacă şi latină, care au început să pătrundă în limbile europene, inclusiv şi în limba rusă, începând cu secolul al IX-lea.

Exemplificăm câteva cuvinte-termeni de origine greco-latină:

агент, актив, акцент, амортизация, аренда, аукцион, виза, гонорар, декларация, дефицит, дотация, дивиденд, инфляция, калькуляция, клиент, компенсация, конкурент, консигнация, консолидация, консорциум, контракт, концессия, коньюнктура, кооператив, корпорация, коэффициент, лицензия, реклама, рекламация, опцион, облигация, оферта, синдикат, спекуляция,

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

стагнация, претензия, пеня, презентация, процент, реципиент, сертификат, транзит, эмисия.

În istoria culturii ţărilor vest-europene, limbile greacă şi latină au jucat un rol important, mărturie fiind şi numărul mare al cuvintelor împrumutate din aceste limbi în toate limbile europene. Se ştie de asemenea, că multe dintre aceste cuvinte au dobândit un caracter internaţional. Subliniem că procesul de clasificare a termenilor din domeniul afacerilor după originea lor, greacă sau latină nu poate fi foarte precis, deoarece este greu de stabilit dacă un anumit termen constituie un împrumut direct sau a intrat în limba rusă prinr-o limbă-intermediar. Cuvintele grceşti şi latineşti transpuse în sistemul grafic al limbii ruse păstrează indiciile formale ale limbii "sursă". Astfel, latinisme în domeniul afacerilor sunt considrate a fi: *агент, акцент, амортизация, аренда, аукцион, депозит, дивиденд, комиссия, консорциум, контракт, регресс,* iar termeni de origine greceascâ, *ипотека, монополия* şi alţii.

În afară de exemplele date mai sus mai pot fi prezentate următoarele unităţi lexicale: *аденддум, ассигнование, бонус, депонент, дефляция, диверсификация, инфляция, конкуренция, концепция, кооперация, кредит, номинал, нотификация, референция, стагнация, фактура*.

Aceste cuvinte au fost bine asimilate în limba rusă, intrând în componenţa a numeroase construcţii: *агент арендодателя, импортный агент, аккумуляция средств, банковский акцепт, акцент счёта, долгосрочная аренда, аренда площади, бюджетные ассигнования, ассигнования на рекламу, товарный аукцион, дебет счёта, налоговая декларация, банковский депозит, дефицит платежнего баланса, внешнеторговый дефицит, диверсификация экспорта, товарная компенсация, рыночная конкуренция, краткосрочный контракт, контракт купли-продажи, прямая кооперация, обеспеченный кредит, кредит на льготных условиях, либерализация торговли, ограниченная лицензия, лицензия на изделие, международная монополия, банковская референция, коммерческая фактура* şi altele.

Cele mai numeroase împrumuturi din limbile europene contemporane sunt cele din limba engleză. Acest fenomen se explică prin faptul că în secolul al XVI-lea, Anglia a început să exporte mărfuri în străinătate, inclusiv şi la Moscova. În secolul al XIX-lea Marea Britanie avea cea mai mare flotă comercială din lume, unde îşi desfăşurau activitatea atât companii englezeşti cât şi străine. În aceste condiţii, Marea Britanie a dezvoltat un comerţ neobişnuit de activ pentru acea perioadă, efectuând operaţii de import-export la nivel înalt. Astfel în Europa, inclusiv şi în Rusia, operaţia de introducere (*ввоз*) şi scoatere (*вывоз*) a mărfurilor din ţară au fost denumite prin termeni englezeşti: *импорт* şi *экспорт*.

Extrem de numeroase, în special în ultimii ani, sunt împrumuturile din

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

domeniul economiei preluate din limba engleză, varianta americană cauzalitatea acestui fenomen fiind pe larg expusă mai sus: *акцептант, бартер, бизнес, брокер, демередж, демпинг, дилер, дисконт, дистрибьютер, имидж, импорт, инвестор, инжиниринг, консалтинг, лизинг, листинг, маркетинг, ноу-хау, оффшор, фарвард, холдинг, чартер, экспорт* şi altele. Şi acestea se dovedesc a fi productive în sistemul limbii ruse: *аукционерный брокер, брокер делькредере, биржевой бум, биржевой дилер, банковский дисконт, дисконт векселей, валютный демпинг, принудительный клиринг, клиринг с условной конверсией, нотис о готовности товара, патентный пул, договорное роялти, окрытый чартер, чартер барбоут, акцептированный чек, невидимый экспорт, экспорт товаров, малый бизнес* şi altele.

Altă sursă de împrumuturi o constituie limba franceză. Este bine cunoscut faptul că începând cu secolul al XVII-lea, limba franceză a devenit preferată în mediul de la curte, servind ca mijloc de comunicare nu numai pentru nobilime, dar a pătruns şi în terminologia militară, în domeniul administrativ, în comerţ şi finanţe. Chiar în Franţa acelor vremuri, odată cu dezvoltarea statului centralizat, o atenţie deosebită a fost acordată problemelor financiare. Acestei categorii îi aparţin următorii termeni: *абандон, аваль, аванс, авуары, акциз, акция, арбитраж, баланс, боны, бонификация, бюджет, валоризация, девизы, депорт, гарантия, каботаж, капитал, картель, компания, котировка, купон, купюра, куртаж, лак, ломбард, рамбурс, сертификат, тариф, франшиза* şi altele.

Aceşti termeni preluaţi de limba rusă se îmbină cu alte cuvinte autohtone şi de împrumut: *аваль векселя, аванс поставщику, авуары в иностранной валюте, ликвидные авуары, делимый акредитив, именная акция, внешнеторговый баланс, текущий бюджет, диспаша по общей аварии, большой каботаж, заемный капитал, капитал предприятия, холдинговая компания, ордерный коноссамент, биржевая котировка, котировка акций, валютный сертификат, сертификат денежных средств, импортный тариф,* etc.

Termenii economici din limba rusă de origine italiană constituie un grup semnificativ al unităţilor lexicale de împrumut din acest domeniu. În trecut bancherii italieni erau cunoscuţi în toată Europa, lor adresându-li-se clienţi de naţionalităţi diferite atunci când se aflau în dificultate financiară. Acesta poate fi considerat şi motivul pentru care mulţi dintre termenii din domeniul credito-financiar s-au dovedit a fi împrumuturi din limbă italiană, ca de exemplu: *авария, авизо, ажио, банк, брутто, валюта, делькредере, дизажио, жирант, индоссамент, инкассо, полис, римесса, сальдо, тратта, трансирование, фирма, франко* şi altele.

Termenii din limba italiană funcţionează activ în terminologia economică atât izolat, cât şi în componenţa îmbinărilor de cuvinte cu caracter constant: *инкассовое*

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

авизо, авизо о платеже, частный банк, брутто за нетто, ключевая валюта, валюта перевода, документарное инкассо, инкассо с немедленной оплатой, сальдо взаимных расчётов, посредническая фирма.

Cuvinte-termeni din limba germană, de asemenea, sunt prezente în număr destul de mare în limba rusă, o cauză principală a acestui fenomen fiind consolidarea odată cu trecerea vremii, în secolele XVIII-XIX, a poziţiei economice a oraşelor germane, care au concentrat toată activitatea de intermediere a comerţului dintre Ţările Scandinavice, Anglia şi Rusia. Din această perioadă au intrat în domeniul economic termenii: *банкир, банкрот, биржа, бухгалтер, вексель, инвестиция, опцион, маклер, рабат, рента, рентабельность, такса, тариф, трассат, фрахт, штраф, ярмарка;* aceste au un caracter productiv în limba rusă, intrând în componenţa a numeroase îmbinări de cuvinte şi expresii: *зарегистрированная биржа, банковый вексель, вексель на предъявителя, частные инвестиции, биржерой маклер, валютный опцион, опцион на закупку* şi altele.

Spania la vremea sa (sec. XVII-XVIII) a avut una dintre cele mai puternice flote din lume, iar comerţul cu celelalte ţări, inclusiv cu cele coloniale a cunoscut o înflorire deosebită, chiar şi după ce şi-a pierdut întâietatea în favoarea Angliei. În acest context multe dintre cuvintele spaniole utilizate în terminologia maritimă au fost păstrate în limbile europene: *карго, кунжута, тьанда, эмбарго* şi altele.

Analizând din punct de vedere etimologic componenţa vocabularului din terminologia economică ne dăm seama că aceasta are un caracter eterogen, principalele surse de formare corpusului de termeni economici fiind fondul lexical oferit de limba rusă, slavona bisericească şi limbile străine cu care s-a venit în contact. Se observă tendinţa de a se utiliza modele şi termino-elemente latineşti şi greceşti, în măsura în care pe parcursul unei perioade lungi de timp, acestea au format un fond terminologic special. Neaparţinând nici unei limbi actuale, aceste cuvinte au intrat în patrimoniul cultural al limbilor din arealul european, reprezentând aproape 20% din numărul unităţilor lexicale ale oricărui domeniu de activitate.

Terminologia economică, ca de altfel şi activitatea economică, înregistrează în perioada actuală o ascensiune rapidă, realizând împrumuturi într-o măsură considerabilă din limbile vestice, în primul rând din limba engleză, varianta americană.

Cu toate acestea, terminologia economică a limbii ruse nu se limitează numai la atragerea cuvintelor internaţionalizate latine şi greceşti sau a împrumuturilor din limbile europene, având loc un proces de terminologizare a cuvintelor din limba uzuală prin îngustare sau lărgire a sferei semantice a cuvintelor din vorbirea de zi cu zi, introducere în câmpul semantic al unui cuvânt a unor elemente din sfera semantică a altora.

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

Analizând diferite limbi naţionale, în special formarea limbilor literare europene, atenţia lingviştilor a fost atrasă de faptul că în multe limbi există un număr însemnat de cuvinte asemănătoare ca formă şi sens. Deseori comunicarea între vorbitorii unor limbi diferite este ajutată de aşa-numiţii termeni internaţionali. Alături de opţiunea pentru împrumut, tendinţa de a utiliza termeni cu caracter internaţional este mai pregnantă în sfera limbajelor specializate, în cazul nostru în terminologia economică.

"Această tendinţă este urmarea inevitabilă a faptului că întotdeauna cunoaşterea ştiinţifică nu cunoaşte graniţe naţionale, statale, ideologice sau de altă natură. Termeni precum: *биржа, банк, брокер, рынок, налог, инвестиция, спекуляция, маркетинг, монополия, фонд, резурв* sau *визнес* trebuie să aibă în toate limbile acelaşi conţinut semantic. Numai în această situaţie sunt posibile colaborarea internaţională, comerţul, întreprinderile mixte şi alte forme ale activităţii internaţionale."[5]

NOTE

[1]Iorgu Iordan, Vasile Robu, *Limba rom*ână contemporană, E.D.P., Bucureşti, 1978.

[2]Louis Deroy, *L emprunt linguistque,* Paris, 1956, p. 18.

[3] Гринёв С. В., Введение в терминоведение, Москва, 1996, p. 10.

[4]Л. П. Крыси, Иноязычное слово в контексте современной общественной жизни, p.142, în vol. Русский язык конца XX столетия, Издательство Языки русской культуры, Москва, 2000.

[5]Т Ласлоне, Интернационализмы и заимствования в терминосистеме подъязыка экономики, Кечкемет, 1998, p. 31.

BIBLIOGRAFIE

Bidu-Vrânceanu Angela, Călăraşu Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu Liliana, Mancaş Mihaela, Pană Dindelegan Gabriela, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii,* Editura Nemira, Bucureşti, 2001.

Bolocan Gheorghe, *Dicţionar rus-român,* Chişinău, 1991.

Cotenu Ion, Seche Luiza, Seche Mircea (coordonatori), *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Editura Univers, Bucureşti, 1998.

Gavrichina K. S., Sazonov M. A., Gavrichina I. A., *Dictionnaire Commercial et Financier*, *français-anglais-russe,* Ed. Vikra, Moscou, 1993.

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

LINGVISTICĂ

Graur Alexandru, *Încercare asupra fondului principal al limbii române,* Bucureşti, 1954.

Hristea Theodor, *Sinteze de limba română,* Editura Albatros, Bucureşti, 1984.

Iordan Iorgu, Robu Vasile, *Limba română contemporană,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978.

Marcu Florin, *Mic dicţionar de neologisme,* Editura Albatros, Bucureşti, 1986.

Stati Sorin, *Cuvinte româneşti*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1964.

Streinu Anca, *Dicţionar de economie,* Editura Niculescu, Bucureşti, 2001.

Şerban Vasile, Evseev Ivan, *Vocabularul românesc contemporan, schiţă de sistem,* Editura Facla, Timişoara, 1978

Topală Dragoş Vlad, *Dicţionar economic român - englez,* Editura Economică, Bucureşti, 2000.

Vasiliu Emanuel, *Introducere în teoria limbii,* Editura Academiei Române, Bucureşti, 1992.

Vintilă-Rădulescu Ioana, *Terminologia şi problemele ei actuale,* Editura Academiei Române, Bucureşti, 1999.

Wald Lucia, *Progresul în limbă,* Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1969.

Будагов Р.А., *История слов в истории общества,* Издательство Просвещение, Москва, 1971.

Виноградов В.В., *Вопросы терминологии,* Издательство АН Москва, 1961.

Гринёв С.В., *Введение в терминоведение,* Москва, 1996.

Денисов П.Н., *О некоторых общих аспетах изучения языков науки* în vol. *Современные проблемы терминологии в науке и технике,* Издательство Наука, Москва, 1969.

Даль Владимир, *Толковый словарь живого великорусского языка*, повторение третьго издания, Издательство Цитатель, Москва, 1998.

Канделаки Т.Л., *Значение терминов и система значений научно-технических терминологии* în vol. *Проблемы языка науки,* Издательство Наука, Москва, 1970.

Канделаки Т.Л., *Работа по упорядочению научно-технической терминологии и некоторые лингвистические проблемы возникающие при этом,* Издательство Наука, Москва, 1980.

Канделаки Т.Л., Самбурова Г.Г., *Вопросы моделирования систем значний упорядоченных терминологии* în vol. *Современные проблемы терминологии в науке и технике,* Издательство Наука, Москва, 1969.

Китайгородская М.В., *Современная экономическая терминология* în vol. *Русский язык конца XX столетия (1985 - 1995),* Издательство Языки русской культуры, Москва, 2000.

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

Климовицкий Я.А., *Некоторые вопросы развития и методологии терминологических работ в СССР,* Издательство АН, Москва, 1967.

Крысин Л. П. *Иноязычное слово в контексте современной общественной жизни* în vol. *Русский язык конца XX столетия (1985 - 1995),* Издательство Языки русской культуры, Москва, 2000.

Крысин Л. П., *Толковый словарь иоязычных слов,* Издательство Русский Язык, Москва, 1998.

Кутина Л.Л., *Языковые процессы возникающие при становлнии научных терминологических систем,* Издательство Наука, Москва, 1975.

Журкони Ион, *Некоторые вопросы терминологии в русском языкознании,* Editura RAO, Bucureşti, 2002.

Ласлоне Т, *Интернационализмы и заимствования в терминосистеме подъязыка экономики,* Кечкемет, 1998, p. 31.

Леонтьев А. А., *Основы психолингвистики,* Издательство Смысль, Москва, 1997.

Ожегов С.И., *Словарь русского языка,* Москва, 1975.

Потебня А.А., *Мысль и язык – труды,* Издательство Лабиринт, Москва, 1999.

Скляревская Г. Н. (главный редактор), *Толковый словарь русского языка конца XX века - языковые изменения,* Издательство Российской Академии Наук, Санкт Петербург, 1998.

Шанский Н. М., *Лексикология современного русского языка,* Издательство Просвещение, Москва, 1971.

REZUMAT

Неологизмы в экономической лексике русского языка

В работе рассматриваются некоторые наиболее актуальные вопросы по изучению неологизмов в русской экономической лексике.

Общеизвестно, что в современном мире достижения в разных областях науки и техники привели к настоящему «лингвистическому» взрыву: в разных языках 90% новых слов это технические и научные слова, и, по расчётам специалистов, число нуждающихся в точном наименовании реалий колебается от 400 до 10 тысяч.

Лексика является одним из наиболее чувствительных к изменениям элементом языка, способным отразить перемены во всех сферах социальной жизни. На современном этапе русский язык постоянно обогащается двумя путями – внешним и внутренним..

В русской экономической лексике заимствованные из других языков

BDD-A24336 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)

слова являются основным средством дополнения данного терминологического корпуса. Другим важным процессом является возвращение в актиав слов иностранного происхождения, вошедших в русский язык до 1917 года, которые потом , в коммунистическое время, были вытеснены из употребления.

Можно учитывать несколько причин, которые, за последние 10 -15 лет, привели к новым заимствованиям в русской лексике: существование прямого контакта между языком – рецептором и языком – источником, открытость лингвистического сообщества к освоению слов иностранного происхождения, общение на индивилуальном уровне между говорящими на разных языках, лингвистическая политика государства.

Кроме лингвистических причин, вызывающих этот весьма активный процесс в современном русском языке, существуют и экстралингвистические, как, например, потребность осуществить номинацию новых понятий и явлений, тенденция выразить понятия одной лексической единицей и др. Немалую роль в этом процессе играет и психологический фактор.

На современном этапе в русской экономической лексике основным источником заимствования слов является американский вариант английского языка.

BDD-A24336 © 2005 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-20 08:39:21 UTC)